

Nr 378.

Av herr **Hage**, *angående avveckling av riksräkenskapsverket.*

Den centrala kontrollen över statsmedelsförvaltningen är av tvåfaldig art och utövas *dels* genom verkställande av riksbokslutet — vilket bokslut dock icke innebär kontroll i *egentlig* mening utan tjäna ett statistiskt syfte, nämligen att giva en överblick över statens inkomster och utgifter, ställningen å olika anslag o. s. v. — *dels ock* genom den kamerala revisionen.

De statsorgan, som hava att verkställa den kamerala revisionen, äro specialrevisionerna hos vissa ämbetsverk, t. ex. telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, arméförvaltningen med flera verk, ävensom den centrala revisionen, som från och med år 1921 är överflyttad från kammarrätten till riksräkenskapsverket.

Med sistnämnda verks inrättande avsåg man att vinna dels större snabbhet och effektivitet, dels ock enhetlighet i statens centrala räkenskaps- och revisionsväsende genom sammanförandet av statskontorets bokslutsbyrå och kammarrättens revisionsavdelning i ett ämbetsverk.

Emellertid har riksräkenskapsverket redan från början fungerat mindre tillfredsställande och tid efter annan varit föremål för offentlig uppmärksamhet, särskilt genom att avsevärda arbetsbalanser uppkommit, vilka även påtalats av statsrevisionen och riksdagen. Dessa balanser hava sedermera i brådskande tempo — givetvis till skada för arbetsresultatet — måst avarbetas.

De till synes tungt vägande huvudskäl, som av riksräkenskapsverkets upphovsman anfördes såsom stöd för detsamma inrättande, nämligen realiserandet av nedannämnda två reformförslag, hava icke visat sig hållbara.

Det ena av dessa förslag innebar, att *rikshuvudboken skulle*, grundad på vederbörligen *granskade* månadsredovisningar, *uppbbyggas månad efter månad*, så att den föreläge färdig viss kort tid efter budgetårets slut. Men sedan riksräkenskapsverket kommit till stånd, har detta förslag icke realiserats, och ett realiserande av detsamma är kanske överhuvud taget knappast möjligt, särskilt med hänsyn till den avsevärda förstärkning av riksräkenskapsverkets personal, som bleve erforderlig, och därmed förenade stora kostnader.

Det andra förslaget avsåg *enhetlig ledning av statens revisionsväsende*, vilken skulle åstadkommas på det sätt, att de centrala ämbetsverkens specialrevisioner skulle flyttas in i eller åtminstone lyda direkt under riksräkenskapsverket, som därefter skulle taga hand om och ansvara för statsmedelskontrollen

i dess helhet. En centralisation av revisionsväsendet skulle alltså genomföras.

Emellertid har — enligt vad man kunnat inhämta — realiserandet av förslaget om enhetlig ledning och därmed följande centralisation av statens revisionsväsende icke genomförts, utan sker granskning av statsräkenskaperna fortfarande på skilda håll inom statsförvaltningen och utan enhetlig ledning. Centralisation på ovan angivet sätt av statens revisionsväsende torde för övrigt näppeligen kunna genomföras bland annat därför, att de centrala ämbetsverk, som hava specialrevisioner, behöva dessa för att vara i tillfälle att följa tillämpningen av vederbörande författningar inom verkens gebit och kontrollera underlydande organ.

Måhända kan den invändningen göras, att om riksräkenskapsverkets inrättande icke främjat den kamerala revisionen, så har det i stället gagnat riksbokslutsintresset, ity att boksluten blivit tidigare färdigställda än vad eljest blivit fallet. Härtill torde emellertid kunna genmåljas, att de tidigare färdigställda boksluten icke stå i något samband med riksräkenskapsverkets inrättande, utan bero därpå, att riksboksluten numera upprättas med ledning av — förutom vissa huvudböcker — månadsrapporter, d. v. s. månadsvis avgivna uppgifter från de redogörare, vilka äro skyldiga att upprätta månadsräkenskaper. Riksboksluten grunda sig således icke på *granskade* månadsredovisningar, såsom riksräkenskapsverkets upphovsman tänkt sig.

I det föregående har framvisats, att planerna på att genom riksräkenskapsverkets tillkomst åstadkomma en centralisation av revisionsväsendet icke kunnat genomföras. Detta tyder på, att ändamålsenligare än *centralisation* är kanske en *decentralisation* av statens revisionsväsende; det måste nämligen förutsättas, att på grund av den sakkunskap och de bättre hjälpmedel, som i och för granskningsarbetet finnas att tillgå inom vederbörande verk, räkenskapsgranskningen kan bliva grundligare där, än om samma granskning ombestyrdes av riksräkenskapsverket. Detta måste gälla i särskilt hög grad, när nya svårtolkade författningar, avseende stora områden av statsförvaltningen, tillkomma. Med hänsyn härtill synes det skola vara lämpligt — sedan en mängd skolräkenskaper över nyupprättade eller förstatligade undervisningsanstalter i samband med skolreformen tillkommit — att man till skolöverstyrelsen överflyttade en del av riksräkenskapsverkets personal med uppgift att ombesörja granskningen av de under styrelsen lydande undervisningsanstalternas räkenskaper. Då inom skolöverstyrelsen finnes tillgänglig den största sakkunskap, som står till buds i fråga om tolkande av författningarna rörande undervisningsanstalterna, synes också domsrätten över revisionsanmärkningarna på detta område lämpligen böra dit överflyttas.

I fråga om arbetet inom riksräkenskapsverket må vidare framhållas, att antalet framställda revisionsanmärkingar under de sista åren — i den mån kristidsförfattningarna upphört att gälla samt till följd av statspersonalens minskning — avsevärt nedgått, vilket framgår av verkets revisionsberättelser för nämnda år. Helt visst kommer detta antal att ytterligare nedgå. Orsaken härtill är dels att granskningen av taxeringslängderna — som på sin tid för-

anlett det största antalet revisionsanmärkingar — från och med i år överflyttats till prövningsnämnderna, samt dels, att tillflödet av nya författningar i väsentlig mån minskats under de senare åren. Den granskning av taxeringslängderna i vissa avseenden, som kommer att fortfarande verkställas i riksräkenskapsverket, lärer knappast föranleda många anmärkingar. Man kan därför utgå ifrån, att riksräkenskapsverkets chef och de redan vid flera föregående tillfällen omtvistade byråcheferna icke få tillräckligt arbete för att verket — som delvis tillkom som en följd av kristidens förhållanden — längre skulle hava existensberättigande.

Såsom en följd av minskningen i antalet anmärkingar torde en ändring kunna ske av instansordningen i anmärkningsmål med återgång till regeringsrätten såsom högsta instans, vilken ändring bleve särskilt lätt att genomföra, om regeringsrätten i enlighet med herr Sävströms vid 1927 års riksdag i andra kammaren väckta motion nr 285 bleve utvidgad med ytterligare en avdelning. Det bör i detta sammanhang erinras om, att då statsmakterna beslöto den nuvarande instansordningen, vidtogs endast en nödfallsåtgärd för att lätta regeringsrättens arbetsbörda.

Med hänsyn till vad ovan framhållits torde tiden vara inne att på allvar upptaga frågan om riksräkenskapsverkets avveckling, som lämpligen bör ske genom överflyttande av bokslutsbyrån till statskontoret eller finansdepartementet och revisionsbyrån delvis till kammarrätten och delvis till skolöverstyrelsen eller ock helt och hållet till kammarrätten. Då det statsfinansiella läget alltjämt kräver förenklingar och besparingar inom den civila förvaltningen, måste man av sparsamhetsskäl nog förr eller senare taga itu med riksräkenskapsverkets avveckling, varigenom allra minst skulle årligen inbesparas löner för en generaldirektör, två byråchefer, registrator och kassör.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda huruvida och på vilket sätt riksräkenskapsverket måtte kunna avvecklas.

Stockholm den 21 januari 1928.

Ernst Hage.

